

Studiebesök hos Stockholms Stadsarkiv 9 november 2023

21 personer, FOI och FMV veteraner samt några medföljande, samlades denna regniga eftermiddag i entrén till Stockholms Stadsarkiv där vi möttes av våra guider Johan Gidlöf och Dick Sträng.

Vi samlades först i en lokal som Stadsarkivet gjort i ordning för att genomföra pedagogiska skolvisningar. Johan berättade här om Stadsarkivets historia och uppgifter. Längre fanns stadens arkiv i Birger Jarls torn på Riddarholmen medan landsarkivet, det vill säga länets arkiv, fanns i Rådhusornet på Scheelegatan. Nuvarande gemensamma lokaler på Kungsklippan började byggas under andra världskriget efter en arkitekttävling som vanns av Gunnar Asplund. Dessvärre gick han bort 1940 och andra fick ta över. Många av Asplunds intentioner fick dock överges pga av pågående krig och försämrade ekonomi. 1943 var de sju underjordiska våningarna, arkiven, klara medan den översta administrativa våningen blev klar så sent som 1959. Denna byggdes 2004 ut med tre glasvåningar åt söder såsom den ser ut än idag.

Stadsarkivet ansvarar för att den information som skapats och skapas i Stockholms stad och län bevaras och finns tillgänglig för alla, nu och i framtiden. Alla handlingar som finns i arkivet är allmänna handlingar som det står var och en fritt att ta del av. 95 % av alla handlingar kommer från offentlig sektor som kommuner, skolor, landsting, mm och 5 % från enskilda (föreningar, privata arkiv o dyl). Alla offentliga inrättningar är skyldiga att arkivera sina handlingar och de hamnar oftast förr eller senare hos Stadsarkivet. Kommuner har oftast egna arkiv och Johan berömde Nacka, Sollentuna, Norrtälje och Södertälje för att ha bra ordning i sina arkiv. I Stadsarkivet finns totalt tio hyllmil handlingar och arkivet är fullt om 10-15 år. Endast ett exemplar finns av varje handling. Man har hittills 10 TB digitala handlingar och inskanning pågår kontinuerligt av äldre handlingar.

Besökarna ställde många frågor, bl a om hur föreningar ska arkivera sina handlingar, och Johan menade att det finns praxis för hur det ska göras. Viss information finns på hemsidan men man kan också kontakta Stadsarkivet för att få ytterligare råd. Beträffande polisens handlingar så var polisen kommunal fram till 1965. Stadsarkivet har dock bara handlingar fram till 1925; diskussion om de handlingar 1925-1965 som fortfarande ligger kvar hos polisen på Kungsholmen pågår. Stockholms

stad ägde Södersjukhuset, Beckomberga, m fl sjukhus fram till 1975 och sjukjournaler fram till dess finns i Stadsarkivet. Alla kommunala skolors handlingar finns i arkivet och äldre handlingar är ofta detaljrika med personallistor, scheman, betyg, byggnadsbeskrivningar och fotografier från klassrum, slöjdsalar och matbESPisningar. Eter ca 1950 är dock informationen tunnare och vad gäller friskolor så är det endast slutbetyg som arkiverats. Liknande gäller kommunala sammanträdesprotokoll där man i äldre tider kunde följa hur ärendet förlöpte och vem som yttrade sig för och emot, medan nyare protokoll ofta bara redovisar beslutet. Johan såg ett problem i att forskare om hundra år inte kommer att kunna förstå hur undervisning bedrevs och hur man kom fram till beslut i kommunerna.

Efter denna intensiva frågestund tog vi oss sex våningar ner för att beskåda några av arkivets rariteter. Arkiven är väldigt trånga och inte avsedda för visningar, men de flesta lyckades nog få en skymt de gamla dokumenten som vi förstås inte fick beröra. Dick hade plockat fram en samling viktiga dokument som Drottning Kristinas tronavsägelse 1654, f.ö. ett av de få åldriga dokument som finns i flera exemplar; Stockholms stads exemplar i Stadsarkivet, Riksdagens exemplar i Riksarkivet samt Vatikanens exemplar.

Ett annat för Sveriges historia mycket betydelsefullt dokument är Stockholms stadsprivilegiebrev utfärdat av riksrådet 1 maj 1436. Originalbrevet är av pergament (62 x 34 cm) och har 54 bevarade sigill. Här regleras förhållandet mellan kronan och Stockholm och det brukar anses att detta brev fastställer Stockholm som rikets huvudstad. Den äldsta handling som nämner Stockholm är dock ett skyddsbrev för Fogdö kloster som kung Valdemar och hans far Birger jarl utfärdade i juli månad 1252. Detta brev förvaras dock i Riksarkivet.

Andra intressanta dokument som vi fick titta i var Stockholms stads tänkeböcker som består av protokoll och anteckningar från Stockholms rådhusrätt såsom bouppdelningar, husköp, kungligheters dop, brobyggen, boskapshantering, redogörelser för äktenskapliga tvister, mm från 1474 till 1660. En mycket intressant notering som Dick visade oss var när Gustav Vasas far Erik Johansson i fyllan och villan ställde till det så att han påföljande dag blev avrättad vid Stockholms blodbad.

Dagen avslutades med att vi tog oss upp de sju våningarna till entréplanet där Johan och Dick tackade för besöket samt hälsade oss välkomna att utnyttja läsesalarna för att studera gamla dokument eller släktforska, vilket är den vanligaste aktiviteten där.